

Flídrová, Helena

**[Kapitánová, Jindřiška. Antologie textů ke srovnávací stylistice:
komentáře a analýzy]**

Opera Slavica. 2015, vol. 25, iss. 4, pp. 48-50

ISSN 1211-7676 (print); ISSN 2336-4459 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/134619>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

RECENZE

Kapitánová, J.: **Antologie textů ke srovnávací stylistice. Komentáře a analýzy.** Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. Olomouc 2013, 130 s. ISBN 978-80-244-3350-9.

Jedná se o učební text určený pro magisterské studium ruské filologie i doktorské studium oboru Ruský jazyk. Publikace vznikla v rámci projektu Inovace filologických studijních oborů v souladu s potřebami na trhu práce a její autorkou je olomoucká rusistka, členka Katedry slavistiky FF UP Jindřiška Kapitánová. Antologie má sloužit jako doprovodný učební text ke studiu česko-ruské srovnávací stylistiky, neobsahuje však pro antologii příznačný pouhý soubor vybraných textů k jednomu nebo více tématům, ale rovněž, jak napovídá podtitul, komentáře k těmto textům a jejich analýzy, v čemž spočívá její hlavní přínos. Třebaže české i ruské stylistice je v lingvistické literatuře věnována dostatečná pozornost, zdaleka to neplatí pro srovnávací stylistiku, takže jakýkoliv kvalitní příspěvek do této oblasti lze jenom přivítat. Srovnávací stylistika patří k autorčinným badatelským zájmům již od studentských let, což se přirozeně odráží ve veškeré její publikační činnosti.

Práce je psána rusky a je dokonale uspořádána, a to jak z hlediska širokého výběru témat pro jednotlivé kapitoly, v nichž se odrážejí současné lingvistické trendy, tak z hlediska jejich zpracování. Obsahuje deset kapitol z různých oblastí srovnávací česko-ruské stylistiky:

1. Сопоставительная стилистика — введение. 2. Церковнославянский язык и его функционирование в современном русском языке. 3. Эмоциональность и экспрессия в русском, чешском, английском языках. 4. Лексическая компрессия в русском и чешском языках. 5. Мультивербизация в русском и чешском языках. 6. Синтаксическая конденсация в русском и чешском языках. 7. Англицизмы в современном русском и чешском языках. 8. Газетно-публицистический стиль в русском и чешском языках. 9. Интертекстуальность в русском и чешском языках. 10. Сопоставление чешского и русского языков в плане перевода.

Každá kapitola je rozčleněna na dvě až tři podkapitoly, které obsahují nejprve stručný teoretický úvod do sledované problematiky a na jeho základě pak

didakticky promyšlené pokyny pro práci s uváděnými vybranými texty. Závěr kapitoly vždy tvoří seznam vybraných českých a ruských odborných pramenů k danému tématu, a to jak klasických, tak nejnovějších, a stručný přehled nejdůležitějších ruských termínů k tématu. Základní tituly současné ruské a české stylistiky jsou pak uvedeny v závěru celé Antologie.

Veškerý výklad v teoretických částech kapitol je na vysoké odborné úrovni, v jednotlivých tématech se jedná o hutná zobecnění obsahu teoreticky náročné přednášky z rusko-české srovnávací stylistiky. Autorka zde zasvěceně předkládá stěžejní teoretická východiska nezbytná pro pochopení jazykových jevů v kontextu. Oceňuji, že není opomenuto například rozdílné postavení hovorového jazyka v ruské a české lingvistické tradici, což je třeba brát v úvahu při praktickém překladu hovorových textů (1.3). Z konfrontačního hlediska je rovněž významná pasáž o historické úloze církevní slovanštiny a o stylistickém fungování jejích elementů v současné ruštině na rozdíl od češtiny (2). Za účelem dosažení adekvátního překladu, jak z češtiny do ruštiny, tak z ruštiny do češtiny, je uveden výstižný přehled shrnující lingvo-stylistické diference, jimiž se liší stavba ruských a českých textů (10.1). Zde autorka vyjmenovává na základě bohatých praktických zkušeností z práce s ruskými i českými texty pět základních lingvo-stylistických rysů příznačných pro ruštinu, a to syntaktickou kondenzaci, multiverbizaci, důsledné užívání textových konektorů na počátku textu, neosobnost vyjadřování a slovoslednou pozici podmětu před přísudkem. Předkládá tak určitý návod pro překladatelskou praxi spočívající v tom, že při překladu českých textů do ruštiny je třeba uvedené rysy dodržovat, zatímco v opačném případě, tj. při překladu ruských textů do češtiny, je třeba se jim vyhýbat.

Materiálový základ celé práce tvoří pečlivě vybrané a vhodně volené texty ruské, české a zčásti také anglické. Zahrnutí také anglického materiálu má své odůvodnění v silném vlivu angličtiny zejména na současnou publicistiku, a to více na ruskou než českou. V této souvislosti autorka uvádí obdobné české, ruské a anglické příklady na konkrétní komunikační situace (např. nabídka zboží, bezpečnostní pokyny při užívání přístroje aj.), tj. zachycuje jazykové prostředky sledovaného jevu v různých jazycích. Kromě toho jsou i na angličtině demonstrovány některé překladatelské zajímavosti z různých funkčních stylů, např. v podkapitole o hovorové češtině se porovnávají paralelní česko-rusko-anglické úryvky textů z některých děl B. Hrabala.

Všechny texty materiálové části práce jsou cenné zejména tím, že jsou soudobé a originální, živé a poutavé, pracuje se také s ruským žargonem. Díky jejich obsahové šíři dochází rovněž k seznámení s některými důležitými fakty z nejrůznějších komunikačních sfér. Například v souvislosti s titulkem „Až nás půjdou triliony, všichni proti větru“ (8.3.2) autorka upozorňuje na zaměňování

evropské a severoamerické metrické soustavy – EU: miliarda – US: bilion, EU: bilion – US: trilion.

Jak lze soudit z názvů jednotlivých kapitol, jedná se o práci přínosnou také pro další lingvistické disciplíny, nikoliv pouze pro stylistiku, jíž je určena. Její texty i teoretický výklad mohou být využity např. v lexikologii, syntaxi nebo textové lingvistice, což lze současně pokládat za praktickou ukázkou specifického postavení stylistiky mezi ostatními jazykovědnými disciplínami. Neopomenutelný je rovněž přínos této Antologie pro překladatelskou praxi. Její hodnotu zvyšuje také to, že je psána rusky.

Práci J. Kapitánové pokládám za velmi cenný a po všech stránkách zdařilý příspěvek do oblasti srovnávací stylistiky. Vyzdvihnout je třeba nejen vysokou úroveň věcného obsahu, rozsáhlost a nadhled při citlivé práci s jazykovým materiálem, ale i důsledně porovnávací rusko-český charakter a komplexní pohled na lingvo-stylistické diference ve stavbě ruských a českých textů, což nesporně přispívá k obohacení komparativního studia ruštiny a češtiny. Současně je třeba mít na zřeteli širokou použitelnost tohoto učebního textu v různých jazykovědných disciplínách magisterského studia ruštiny.

Helena Flídrová

Cvetanovski, G. — Mitrevski, L. — Taneski, Z.: Slovensko-macedónsky slovník. Skopje 2014.

Slovensko-macedónsky slovník má v slovenskej i macedónskej lingvistickej a lexikografickej oblasti význačné postavenie. Ide o prekladový slovník, ktorý je budovaný na vedeckých základoch dvojazyčnej lexikografie a uplatňuje sa v ňom princíp prekladového ekvivalentu. V rámci postavenia v slovenskej jazykovede ide o výnimočné dielo z viacerých hľadísk, pričom zrod a nevyhnutnosť samotného slovníka pramení z viacerých dôvodov. Potreba publikovania Slovensko-macedónskeho slovníka sa pociťuje už dlhodobo. Slovník je vôbec prvým exemplárom dvojazyčného Slovensko-macedónskeho slovníka v rade prekladových dvojazyčných slovníkov slovensko-slovenského, resp. slovensko-slovenského lexikografického zamerania. Slovník je odrazom a výsledkom podrobných systematických výskumov východiskového i cieľového jazyka v oboch krajinách a odráža tak korpus bohatého materiálu slovensko-macedónskej lexikografickej praxe.

Autori sa pustili do odvážneho kroku, keďže myšlienka zrodu publikovať tento slovník je pomerne mladá a doterajšie výskumy lexikografického materiálu v oboch jazykoch nemajú veľmi dlhú tradíciu. Hybná myšlienka autorského